

Beslutande

Rektor

Handläggare

Andreas Boberg

Inbjudan att inkomma med underlag till regeringens forskningspolitik

Beslut

Rektor beslutar att överlämna yttrande enligt bilaga till föreliggande beslut.

Bakgrund

Mälardalens högskola (MDH) har bjudits in att komma med synpunkter och skicka in högskolans forskningsstrategi i syfte att delge Utbildningsdepartementet prioriteringar som högskolan har gjort och hur högskolans framtida inriktning ser ut. Då högskolan ännu inte fastställt dess kommande utbildnings- och forskningsstrategi för perioden 2017-2022 väljer MDH att lämna yttrande enligt bilaga till föreliggande beslut. Av yttrandet framgår att även väsentliga delar ur högskolans kommande strategi lyfts fram.

I den interna beredningen har synpunkter och kommentarer från högskolestyrelsen och rektors ledningsgrupp respektive dekangrupp inhämtats och tagits hänsyn till. Kommentarer från fakultetsnämnden och dess två utskott för forskning respektive forskarutbildning har också inhämtats och beaktats.

Högskolan fick den 20 april 2015 dispens från Utbildningsdepartementet till att inkomma med underlag till den forskningspolitiska propositionen den 3 november 2015.

 Rektor beslutar i närvaro av högskoledirektör Marie Eriksson och efter föredragning av utbildnings- och forskningshandläggare Andreas Boberg.

Karin Röding
Rektor

Andreas Boberg
Föredragande

INBJUDAN ATT INKOMMA MED UNDERLAG TILL REGERINGENS FORSKNINGSPOLITIK

Mälardalens högskola (MDH) har bjudits in att komma med synpunkter och skicka in högskolans forskningsstrategi i syfte att delge

Utbildningsdepartementet prioriteringar som högskolan har gjort och hur högskolans framtida inriktning ser ut. Då högskolan ännu inte fastställt dess kommande utbildnings- och forskningsstrategi för perioden 2017-2022 väljer MDH att enbart göra nedanstående inspel till forskningspolitiken där även väsentliga delar ur högskolans kommande strategi lyfts fram.

SAMMANFATTNING

Mälardalens högskola föreslår regeringen att inför och i kommande forsknings- och innovationsproposition överväga att

- **Fördela de statliga anslagen som ett samlat ramanslag för forskning och utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå.**
- **De utbildningssatsningar som regeringen för fram i budgetpropositioner ska åtföljas av ett ökat anslag för forskning och forskarutbildning såväl som en höjning av lärosätens anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå.**
- **Prioriterade satsningar inom forskning och innovation ska ske genom direkta anslag till lärosäten och inte genom tilldelning via forskningsråden.**
- **Premiera framgång inom samproduktion genom ytterligare ökade direkta anslag till forskning och forskarutbildning och möjliggöra för lärosäten att förvalta holdingbolag för att effektivisera nyttiggörandet av forskningsresultat tillkomna vid lärosätena.**
- **Öka satsningar på samproduktion med offentlig sektor inom ramen för stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling eller genom ett särskilt initiativ från regeringen.**
- **Göra en nationell satsning för säkerställande av jämlik tillgång till vetenskaplig information.**
- **Det måste finnas en blocköverskridande överenskommelse kring kommande forsknings- och innovationsproposition.**

MÄLARDALENS HÖGSKOLAS INSPEL TILL REGERINGENS FORSKNINGSPOLITIK

Förutsättningar att bedriva forskningsbaserad utbildning och utbildningsrelevant forskning

Ett viktigt ställningstagande som Mälardalens högskola gör inför kommande strategiperiod 2017-2022 är att utbildnings- och forskningsverksamheten vid MDH ska vila på den värdegrund som formulerats för lärosäten genom universitetens Magna Charta. Av värdegrunden framgår att undervisning och forskning inte får åtskiljas om utbildningen ska kunna motsvara förändrade behov, samhällets krav och vetenskapliga framsteg. Även i högskolelagens skrivningar förs vikten av kopplingen mellan utbildning och forskning fram genom kraven att samtliga utbildningar som anordnas ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet och att verksamheten ska bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. Genom att MDH nu anslutit sig till Magna Charta vidareutvecklas högskolans pågående kraftsamlingsarbete, under rådande strategiperiod 2013-2016, att utveckla forskningsbaserad utbildning liksom utbildningsrelevant forskning. Arbetet har fokuserat på att se över och prioritera bland befintligt utbildningsutbud. Organisatoriskt är högskolans utbildningar på grundnivå och avancerad nivå indelade i fyra områden för examina och högskolans forskningsverksamhet i sex etablerade forskningsinriktningar som syftar till att forskningsbasera utbildningarna. Forskningsinriktningarna inrymmer även de sex forskarutbildningsområden, vilka högskolan har rättigheter att examinera utbildning på forskarnivå inom. Under den kommande strategiperioden kommer interaktionen och kopplingen mellan utbildning och forskning att förstärkas och tydliggöras ytterligare genom att fusionera utbildnings- och forskningsverksamheterna till fyra sammanhållna kollegier, istället för dagens uppdelning.

Magna Charta befäster universiteten och högskolorna som autonoma institutioner vars undervisning och forskning moraliskt och intellektuellt ska vara oberoende av politiska, ideologiska och ekonomiska maktgrupperingar. MDH tolkar att ambitionen i flera delar ur autonomireformen (prop. 2009/10:149) även hade detta ändamål att främja lärosätenas möjlighet till självstyrning, men högskolan ser risker i hur regeringens målstyrning har utvecklats. Mälardalens högskola menar exempelvis att dagens resursfördelningssystem, fördelat på ett anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och ett anslag för forskning och forskarutbildning och där anslagsnivåerna sinsemellan inte relaterar till varandra, står i motsättning mellan å ena sidan högskolelagens krav på nära koppling mellan utbildning och forskning och att utbildning ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet och å andra sidan autonomireformens ambition att lärosäten ska bli mer självstyrande och ta ett större ansvar för verksamheten. Mälardalens högskola menar vidare att det kan ifrågasättas huruvida svenska lärosäten kan anses vara oberoende av ekonomiska maktgrupperingar som stipuleras i universitetens Magna Charta då tidigare regerings politik utvecklats så att cirka 60 procent av forskningsintäkterna till lärosätena kommer från externa finansiärer, för

MDH är andelen extern finansiering än högre. På sikt befarar MDH därför att dagens resursfördelningssystem innebär en risk för lärosätena att själva inte kunna styra eller garantera och långsiktigt upprätthålla en högkvalitativ utbildnings- och forskningsverksamhet i enlighet med lagkrav och regeringens ambitioner.

MDH föreslår därför regeringen att i kommande forsknings- och innovationsproposition initiera en utredning av ett nytt resursfördelningssystem som ger förutsättningar för lärosätena att fullt ut kunna leva upp till rådande lagkrav och genomföra regeringens ambitioner genom att

fördela de statliga anslagen som ett samlat ramanslag för forskning och utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå.

Genom att fördela det statliga anslaget som ett samlat ramanslag får lärosätena själva ta ansvar för hur de prioriterar mellan och inom den utbildnings- och forskningsverksamhet de bedriver. Regeringen ger ändå uppdrag till lärosätena inom respektive verksamhetsgren via dess regleringsbrev. Vidare ökar ett samlat ramanslag möjligheten för lärosätena att planera utbildningsverksamheten så att en naturlig progression mellan utbildning på avancerad nivå och forskarnivå nås. Båda utbildningsformerna ligger inom samma examensordning, men där de finansiella möjligheterna för genomförande i dagsläget är fördelat på två anslag. Ett samlat ramanslag ger lärosätena ett kraftfullare verktyg att säkerställa progression mellan utbildningsnivåerna och verkställa att utbildning och forskning inte åtskiljs. Detta möjliggör även för lärosätena att effektivare rusta framtidens studenter för den framtida arbetsmarknad de kommer gå tillmötes. Regeringen å sin sida vinner på att målstyrningen av lärosätena ger bättre förutsättningar att Sverige förblir konkurrenskraftigt.

Bestämmer sig regeringen att bibehålla rådande resurstilldelningssystem är det av största vikt att regeringen inför kommande forsknings- och innovationsproposition ser över förhållandet mellan anslaget för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och anslaget för forskning och forskarutbildning så att anslagsnivåerna korrelerar med varandra. MDH menar att obalansen mellan anslagsnivåerna riskerar att utarma den vetenskapliga grund som utbildningarna vilar på samtidigt som det hämmar lärosätena att leva upp till regeringens satsningar att kvalitetssäkrat bygga ut vissa utbildningar. Mälardalens högskola föreslår därför regeringen att

de utbildningssatsningar som regeringen för fram i budgetpropositioner ska åtföljas av ett ökat anslag för forskning och utbildning på forskarnivå såväl som en höjning av lärosätens anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

För att inte riskera den långsiktiga kvaliteten på de befintliga utbildningar som regeringen redan har beslutat en utbyggnad av, bör därför de lärosäten som fått ett ökat utbildningsuppdrag erhålla ett förhöjt anslag för forskning- och forskarutbildning. För Mälardalens högskola skulle det innebära att högskolans forskningsanslag ska öka parallellt med den utbyggnad inom MDH:s hälso- och välfärdsutbildningar (barnmorskeutbildning, sjuksköterskeutbildning och specialistsjuksköterskeutbildning) och lärarutbildningar (förskollärarytbildning, kompletterande pedagogisk

utbildning, grundläroutbildning F-3 och specialläro- och specialpedagogutbildning) som högskolan fått i uppdrag av regeringen att genomföra från och med 2015. Detta för att säkerställa att förutsättningar finns att även fortsättningsvis erbjuda studenter utbildningar av hög kvalitet. Ett alternativ till ett ökat ramanslag för att säkra utbildningskvaliteten vid ökade utbildningsuppdrag är att regeringen och berörda lärosäten upprättar avtal för hantering av samhällsviktiga utbildningssatsningar, exempelvis utbyggnad av läroutbildningar. En sådan lösning finns redan etablerad för att säkra tillräckligt med läroutbildning, genom ALF-avtal, och MDH är positiv till att motsvarande upplägg appliceras även inom andra utbildningsområden, exempelvis skolområdet.

Öka andel direkta anslag för forskning och forskarutbildning och minskad andel extern finansiering

Sedan 2008 har dåvarande regering genomfört forskningssatsningar genom forsknings- och innovationspropositioner och budgetpropositioner. Forskningssatsningarna har varit inom områden som regeringen bedömt som särskilt viktiga för det svenska samhället och satsningarna är i sak väldigt viktiga för att upprätthålla Sveriges konkurrenskraft. Den dåvarande regeringens ståndpunkt var att den mest kvalitativa forskningen skulle främjas och menade att det effektivaste sättet att uppnå detta var genom att höja anslagen till forskningsråden och att forskarna ansöker om medel i konkurrens. Ser man till Schweiz, Nederländerna och Danmark, som liksom Sverige har genomgått kraftiga förändringar i forskningspolitiken under det senaste decenniet, så har Sverige visat en svagare utveckling av forskning med starkt internationellt genomslag¹. Studier har visat att det finns ett linjärt samband mellan tillgång till forskningsmedel och genomslag i form av citeringar. Dessutom finns samband mellan ländernas tilldelningsnivå av basresurser till lärosäten och hur väl landet faller ut mätt genom citeringar². Av studierna kan konstateras att finansieringen av forskningen vid lärosätena i ovanstående tre länder utgörs av en betydligt högre andel basresurser, cirka 70 procent, att jämföra med Sveriges drygt 40 procent. Mälardalens högskola menare att detta är något regeringen bör ta fasta på för att inte riskera att Sveriges konkurrenskraft sjunker på sikt.

Vidare, en viktig funktion som anslaget för forskning och forskarutbildning har är att ge förutsättningar för lärosätenas ledningar att fatta långsiktiga beslut för verksamheten. Det kan avspeglas i form av prioriteringar och profilering som därigenom formar lärosätets integritet och självständighet såväl som att anslaget ger förutsättningar att säkerställa forskningens frihet stipulerat i högskolelagen. MDH anser därför att

¹ Se K. Josefson, Slutrapport från SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor 2014-2015, avsnitt 4.

² Se U. Sandström, U. Heyman och P. van den Besselaar, The complex relationship between competitive funding and performance, in Ed Noyons (ed.), Context Counts: Pathways to Master Big and Little Data — STI 2014, Leiden: CWTS. sid. 523–533 och Sandström U, Heyman U, 2015. Funding and research quality. RJ Yearbook 2015/2016, Chapter: Funding and Research Quality, Publisher: Makadam Publishers, sid.39-60

prioriterade satsningar inom forskning och innovation ska ske genom direkta anslag till lärosäten och inte genom tilldelning via forskningsråden.

5 (8)

Medel för forsknings- och innovationssatsningar skulle kunna tilldelas genom särskilda anslag såsom sker inom ramen för de strategiska forskningsområdena. Genom ett sådant förfarande är MDH övertygad om att regeringens ambitioner får ett bättre genomslag och på sikt tryggar samhällsutvecklingen och stärker Sveriges konkurrenskraft.

Vid MDH bedrivs forskning som högskolan anser som viktiga för att möta många av samhällets framtidsutmaningar. MDH har exempelvis sedan 2013 satsat särskilt på forskning inom hälso- och välfärdsteknik med fokus ur ett användarperspektiv något som högskolan tror kommer leda till lösningar att möta samhällsutmaningen med en åldrande befolkning. Vidare bedrivs forskning som inryms inom utbildningsvetenskap och didaktik något som är av största vikt för att långsiktigt säkra förutsättningar för framtidens lärare såväl som att höja kvaliteten i skolan. MDH har en lång tradition av teknisk forskning och har i dagsläget forskning som belyser effektivisering inom energiproduktion såväl som förnyelsebar energi. Forskning som högskolan menar är viktig för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Dessutom ser MDH möjligheter att stärka konkurrenskraften för den svenska verkstadsindustrin genom den forskning kring effektivisering av produktion som bedrivs inom högskolan. Avslutningsvis kräver de nya teknikerna en ökad förståelse för interaktion mellan de komplexa inbyggda system som utgör en allt större del av vår vardag samtidigt som ökad förståelse för och hänsyn till de säkerhetskritiska aspekter som följer av dessa komplexa inbyggda system behövs. Även om forskning redan bedrivs inom dessa utmaningsområden tror sig högskolan kunna bidra ytterligare om förutsättningar för detta skapas. Högskolan är därför positiv till den modell regeringen använt sig av vid fördelning av medel inom de forskningssatsningar som regeringen föreslår i budgetpropositionen 2016 (prop. 2015/16:1). Genom att dela upp lärosäten i grupper konkurrerar lärosäten med gelikar något som ger en bättre förutsättning att regeringens ambitioner kan införlivas. Mälardalens högskola menar även att en uppdelning av lärosäten om fyra grupper³ istället för föreslagna tre grupper skulle ytterligare ge förutsättning för rättvis konkurrens mellan lärosätena.

Internt fördelar Mälardalens högskola anslaget för forskning och forskarutbildning enligt en modell där samtliga forskningsinriktningar får en bastilldelning. Därutöver tilldelas en del utifrån prestationer i forskningen och en del baserat på medel utifrån forskningsinriktningarnas mognad som spetsmiljö, utvecklingsmiljö eller om det finns behov för tillfälliga strategiska satsningar inom forskning och forskarutbildning. För att MDH effektivt ska kunna styra och utveckla forskningsverksamheten har ett viktigt mål under högskolans nuvarande forsknings- och utbildningsstrategi varit att utvärdera all forskning vid högskolan. Utvärderingen genomfördes under hösten och våren 2013/2014 och gick under namnet MDH's Evaluation for improved Research quality, MER14. Utvärderingen bestod av bibliometrisk analys och extern bedömning genom internationella *peers*. Resultaten från MER14

³ Gamla universitet, nya universitet, högskolor med rättighet att bedriva forskarutbildning och högskolor.

bekräftade forskningsinriktningar med excellent forskning såväl som inriktningar med utvecklingspotential eller där ytterligare förstärkningar behövs för att nå excellens. Högskolans begränsade anslag för forskning och forskarutbildning, cirka 13 procent av de totala ramanslagsintäkterna, ger dock inte högskoleledningen ett tillräckligt utrymme att utifrån resultaten från MER14 styra verksamheten på ett tillfredställande sätt. På sikt ser MDH att detta medför en risk att inte kunna garantera kvalitativ forskning som säkerställer att högskolans utbildningar enligt MDH:s instruktion vilar på en tillfredsställande vetenskaplig grund. MDH menar att anslaget för forskning och forskarutbildning inte står i proportion till det utbildningsuppdrag högskolan har.

Vikten av samverkan och samproduktion med det omgivande samhället, både näringsliv och offentlig sektor

I lärosätens uppgift ingår enligt högskolelagen att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt att verka för att forskningsresultat tillkomna vid lärosätet kommer till nytta. Mälardalens högskola har under nuvarande strategiperiod arbetat med att systematisera och stärka högskolans samproduktion med det omgivande samhället. I högskolans nuvarande forsknings- och utbildningsstrategi framgår MDH:s vision att vara en excellent samproducerande högskola, en ambition som även kommer sträcka sig över kommande strategiperiod. Genom arbetet har högskolan under den senaste treårsperioden kunnat redovisa en extern finansiering som motsvarar mellan 65-67 procent av högskolans totala intäkter för forskning. Högskolan har därmed varit väldigt lyckosam i arbetet med att samproducera med ett omgivande samhälle.

En viktig lärdom från MDH:s kraftsamlingsarbete gällande samproduktion är att denna baseras på ömsesidig tillit mellan lärosätet och den samproducerande parten och arbetet med att bygga upp förtroende tar resurser framför allt i form av tid och därigenom indirekt i pengar. Ytterligare en begränsning som identifierats och som försvårar vidareutveckling av resultaten från högskolans forskning och forskning och det omgivande samhället är den begränsade möjligheten lärosäten har att förvalta holdingbolag. Bolagsformen ger lärosäten en fördel i arbetet med innovationer genom att bolagsformen inte berörs av kraven som lärosätenas myndighetsform ställer. Därigenom ges lärosäten verktyg och möjlighet att driva nyttiggörandet av forskningsresultat tillkomna vid lärosätet ytterligare. Mälardalens högskola kunde tidigt i satsningen på samproduktion se fördelarna med att inrätta ett holdingbolag i syfte att bidra till att stärka regionens konkurrenskraft och öka tillväxten i regionen och har sedan 2012 en ansökan hos regeringen om att få inrätta ett holdingbolag.

Då den externfinansierade forskningen allt oftare saknar full kostnadstäckning har allt mer av högskolans anslag för forskning och forskarutbildning låsts upp för samfinansiering av forskningsprojekt. Högskolan ser idag begränsningar och risker med att anslaget för forskning och forskarutbildning inte räcker för att täcka möjliga samfinansieringskrav som vissa konkurrensutsatta utlysningar kräver. Högskolans externa finansiering har därmed uppgått till den nivå som är möjligt med högskolans nuvarande anslag för forskning och forskarutbildning. Exempelvis, av den del av högskolans anslag för forskning och forskarutbildning 2014 som

tilldelades de teknikorienterade forskningsinriktningarna vid MDH upp gick runt 55 procent till samfinansiering av forskningsprojekt i samproduktion. MDH ser därmed en risk att arbetet med samproduktion nu stagnerar som en följd av att högskolan har svårt att samfinansiera forskningsprojekt till följd av det begränsade anslaget. I förlängningen riskerar den höga andelen extern finansiering som högskolan har att försvåra utvecklingen och genomförandet av regeringens forsknings- och innovationssatsningar på ett effektivt sätt. Det finns därmed en risk att högskoleledningen inte ges möjlighet att långsiktigt prioritera inom forskningsverksamheten för att tillmötesgå samhällets behov. MDH föreslår därför regeringen att i kommande forsknings- och innovationsproposition

premiera framgång inom samproduktion genom ytterligare ökade direkta anslag till forskning och forskarutbildning och möjliggöra för lärosäten att förvalta holdingbolag för att effektivisera nyttiggörandet av forskningsresultat tillkomna vid lärosätena.

Ytterligare en erfarenhet som högskolan har dragit från kraftsamlingsarbetet med samproduktion är att samverkan och samproduktion med näringslivet premieras och lyfts fram som viktigt för Sveriges konkurrenskraft. MDH kan konstatera att samproduktion med offentlig sektor ännu i begränsad utsträckning omfattas av debatten eller ingår i uppdragen för externa finansierare. Exempelvis, en viktig finansierare för MDH:s framgång i samproduktion med näringslivet är finansiering från stiftelsen för kunskaps- och kompetensförstärkning. Stiftelsens finansieringsmöjligheter för samproduktion med offentlig sektor är dock begränsad utifrån stiftelsens stadgar. Då MDH menar att samproduktion med offentlig sektor är lika viktig för att driva samhällsutvecklingen framåt föreslår MDH regeringen att i kommande forsknings- och innovationsproposition

öka satsningar på samproduktion med offentlig sektor inom ramen för stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling eller genom ett särskilt initiativ från regeringen.

Avslutningsvis vill Mälardalens högskola lyfta den risk högskolan ser i utvecklingen av vetenskaplig informationsförsörjningen. Framförallt ser högskolan risk i den ekonomiska utvecklingen vid upphandling av licenser för digital information. Kungliga biblioteket har i dagsläget ett visst samordningsansvar vid upphandling, men de enskilda lärosätena bär huvudansvaret och får stå för kostnaden själva. För lärosäten med begränsade resurser för forskning och forskarutbildning finns därmed en risk att forskare inte har samma tillgång till vetenskaplig information som andra forskare har. Mälardalens högskola ser därför att regeringen i kommande forsknings- och innovationsproposition

gör en nationell satsning för säkerställande av jämlik tillgång till vetenskaplig information

antingen genom att ge Kungliga biblioteket ett tydligare uppdrag kring detta, eller genom att tillsätta en utredning kring frågan om effektivisering och jämlik tillgång till vetenskaplig information.

Dessutom vill Mälardalens högskola föra fram att

det måste finnas en blocköverskridande överenskommelse kring kommande forsknings- och innovationsproposition.

8 (8)

Detta är särskilt viktigt då regeringen i budgetpropositionen (prop. 2015/16:1) lyfter ambitionen att propositionen ska sträcka sig över två riksdagsval, tio år. Att inte ha en blocköverskridande överenskommelse menar MDH inte ger de långsiktiga förutsättningar som forskning kräver och kan begränsa Sveriges långsiktiga konkurrenskraft.